

Naujai išradimai.

Įgyvenantis Kazanijoje, rytinėje Maskolijoje, Pokrowskij, padirbo naują vėjinę masziną varymui prietaisą. Pagal išskaitymą, nauja prietaisa, prie tokio jau sparnų didumo, duoda tris-ysk didesnę pajėgę negu amerikoniški vėjiniai malūnai ir dvidešimtis syk su vėrszum dide- negu pa- prastų vėjinių Lietuvoj worto- jamų malūnų. Ta nauja prietaisa, Pokrowskio paskirta ant padirbi- mo elektrizskos pajėgos, bet ji gal atlikti, jeigu elektrika nere- linga ir kitokius prie ukinjystės darbus, kaip antai: traukti wadenį ir jį išwadžioti, po laukus, kultū, malti grūdus ir tt. Padarymas to- kio prietaiso labai lengvas ir pi- gus; kadangi nėra prie jos dan- tuotų ratų, wiskas yra iš medžio ir kaszuoją pigiaus už paprastų- ukinjū malūnų, ir duoda pajėgę 300 arklių. Ji teip pritaista, kad wėjas negal jos pagadyti, pati atkreipia priesais wėją ir nuo jo nusikreipia. Su tos prie- taisos pagalba kiekvienas ukin- kas gal sawo namieje turėti elek- trizskos žiburius ir elektriką ant kitokių, kokių tikt reikia, reika- ly.

Į Europoj daugelį wietų wy- nycias iznaikino filoxera ir ki- tokios gimdancijos wynų krumų ligas bakterijos, wabalėliai arba grybeliai. Ant apsaugojimo nuo atgebenimo wodingų waisinams medžiams bakterijų ir wabalų. Wokietijoje dabar likosi užginta atgabenti wiskius waisius iš Amerikos, kadangi tarp atgaben- tų iz czia wai-ų užtėmyjo wodin- gus waisinams medžiams waba- lus. Neseniai Paryžiaus mokslo akademijoje, prancuzas Dubois, skaitė pranešimą, kuriame iz- reiszė, kad jis surado naują bakterijų weisę, kuri naikina bakterijas gimdancias waisinių medžių ligas. Atlikto bandavo- nės pasisekė kuo geriausiai. Du- bois apibėrė apimto filokeros wy- no krumo skaknis su sawo suras- tomis bakterijomis, dwiejų ser- ganczių krumų skaknų ne api- bėrė. Po dwiejų dienų pirmutinis buwo jau su wisu sveikos, filoxe- ra ir rudys prapuolė, antrieje gi, neapibėrė krumai su wisu iz- džiūwo.

Į Du Brooklyn daktarai: Eifstrom ir Lundbeck iszrado waisną nuo plaučių uždegimo, kurį apsigusiams skiepyja teip kaip ir apsaugojimo rauples.

Į Kaip gauda laikrasztis "Revue General de Sciences", F. Dessaud isz Geneva, Szeica- rijoj, iszrado prietaisą, kuri pa- lengwina kurtiems girdėjimą. Prietaisą tą pagerino prancuzai Joubert ir Berthon ir priminė Mikrofonografą. D-ras Gelle atli- ko bandawones su nebyliais ir kureiziais ir jos kuo geriausiai pasisekė.

Svetimi Balsai.

"Wilenskyj" Wiestnik", perkra- tinėdamas paskutinę Maskolijos katalikizskų wyskupų padėkowę- nę nusistą carui už newą jo ge- radėjystės suteiktas katalikizskai bažnyčiai, ne nori per daug pa- setikėti ant tos padėkowonės, kadangi, pagal "Wilensko Wiest- niko" nuomonę, jeigu katalikizs- ki wyskupai nori pasirodyti izsti- kima is caro tarnais, tai pirmia- siai privalo suwadyti katalikizs- kus Lietuwos kunigus, kurie ku- kariauja priesz carp. Wilniaus general-gubernatoriaus laikrasztis sako, kad net paskutiniuose lai- kuose ne truksa Lietuwof faktų, kurie wisai prieszingi izsitarimams katalikizskų wyskupų ana- me nusistame carui pasweiki- nime. Štai tie faktai nusikalti- mo katalikizskų kunijų priesz maloningą katalikų geradėją ca- rą:

"Ar pasilikio izst'kimu sostui ir wieszpattytei kunigas Rogowo bažnyčios, Damarkas, sugriebtas 1896 m. ant dalinimo užrube- žiuose izsleistų lietuwizskų koj- gų? Ar nusilenkė priesz wiesz- patyštės tiesas mokytojas tikėji- mo Witebsko gimnazijos, kuris atsisakė kalbėti maldą priesz mokslo maskolizskų kalbą? Ar guodoja wieszpattyštės tiesas žino- mas tikėjimo mokintojas Szaia- lių gimnazijos, kunigas Romei- ka, kurisai prikaltėjo mokintini- nus katalikus kelti demonstraci- jas? Ar parodė meilę sawo wal- donui tikėjimo mokintojas Beis- agolos moksleinis, kunigas De- ments, kurisai ne dawė waiikams kalbėti maldą už ciecorių mas- ko- lizskų kalbą? Ką gi parodė ku- nigas Balczionas, atėjęs su sawo

pamokslų į Kelmų moksloieig'?

Kaip tie czia wisi paminėti ku- nijał nusikalto priesz maloningą carp ir deguta pasmirdusius jo wisogalingus tarnus, mes ne žino- me, rasztams maskolizskų raszėjų, persitikrę, kad jie tankiaus pla- tina melagystes negu teisybę, jau seniai paliowėme tikėti. Kad moksleinis waiika Beisagolų, kur gywena wien lietuwiai, negalėjo reikalauti maldos maskolizskų kalbą, mes tą gerai žinome, to- dėl žodžiams "Wilensko Wiest- niko" ne tikime. Jeigu kunijał platina užrubežiuose izsleistas lietuwizskas knigas Lietuwof, ta- me nieko ypatingo nėra, kadangi uždraudus netiku-iems carams spaudinti knigas ant wietos, ne už- drausti nėra, o 3 milijonai lietu- wių, nors maloningi carai ir kas- žin kaip draustų, ne gal apseiti be knigų. Jeigu kunijał atsisai- ko kalbėti maldą maskolizską kalbą, tai todėl, kad maskolių katalikų nėra, o katalikai nori melstiesi prigimtoji sawo kalbą. Jeigu carai uždraudė spaudinti lietuwizskas knigas, jeigu kati- likams liepia melstiesi swetimoj kalbą, tai mes czia paklausiame, kas jėms dawė tie-ą tokius kwai- lus uždraudimus ir dar kwales- nius reikalawimus izsdrawinėti? Kunigams liekai wien arba ka- talikų, izs kurių malonės minta, norus pildyti, arba carp. Bet jeigu jie pasiprie-zyz žmonių no- rams, carai juos neužlaikys; ku- nijał minta ne iz carp malonės, bet nuo katalikų. Besiprieszin- dami katalikų norams užsielpnys katalikų nekentimą, kaip tą užsielpnė ne per seniai psimiręs Plocko wyskupas, Nowodworski, arba Warszawos archiwiskupas; Lietuwof teipogi neužkencziami kunijał maskolintojai.

Maskolizskas, teip sawę wadi- nantis "patrijotizskas" laikrasztis, "Swiet", tikisi Ameriką atradę, kada užtėmyjo, kad po įtekme drutinimosi ir augimo Wokietijos, po kare 1871 m., susidrutino ele- mentai prieszingi wieszpattytei ir maskoliams.

"Mes tankiai kalbėjome apie tą apsiereizskimą, sako "Swiet", tokiuose mūsų pa- krasczios kaip Finlandija, Lat- wija, Lenkija ir Lietuwa, bet da- bar tas pats apsiereizskė ir ant Kaukazo".

Tame apsiereizskime nieko žin- geidais nėra, kadangi po kare 1 Prancuzijos su Wokietija Masko- lijoj waldžia pateko į reakcijoni- rių rankas, kurie pradėjo sawo neiszmintį taikinti prie skriaudi- mo ne maskolijų carp pawaldinti. Jeigu smarkiaus apsiereizskė terp ne maskolij Maskolijoje nekenti- mas neteisingų carp waldžios, tai jau tame ne Wokietijos kaltė, bet pacios Maskolijos rėdos. Prie tokių sanlygų, į kokias i- stumti ne maskoliai, dar jie ne- rodo tokios neužkantos, ant ko- kio carai ir jų tarnai užsielpno. Sziądien ji apsiereizskė tik waka- rinuose parubežiuose, bet neuži- gios perei ir į Aziją. Už skriaud- das ir neteisybes nieks meile ne- užmoka. "Swiet" sako, buk ne- užmoka maskolių todėl kyla, kad- tą krasztą gywentojai nepažįsta prideranziai maskolių ir jų mie- rių. Tas neteisybė: juo labiau- juos pažįsta, juo didesni kyla ne- užkanta, kadangi pikto nieks už- kėsti ne gal.

Draugyszcziu reikalai.

Paskolinimo ir Budawoji- mo Draugystė Keistu- cziu No. 1.

Katwerge, 24 Wasariaus, 1898 m. atidaro 2-ą Seriją. Naudin- giausia kasa užkėdėjimo pinigų. Izmokeszcziui nedėliniai po 25c. nuo akcijos. Paskolinimas ant žė- mės po 6 procentus. Susirinkimai kas ketwergas, 18 walandą waka- re, saleje L. Ažuko, 3301 Auburn av. kėrtė 33cziu ul. DYREKTORIAI: DRAUGYSTES: J. Gurinskas— prezidentas; J. Kiliawiczia—vice prez.; J. Andriuszis—sekretor.; L. Ažukas—kasier.

GASPADORIAI KASOS: F. Palio- nis; F. Popaukas ir J. Polujans- kas. Užirasztyti galima kas ket- wergais, ant susirinkimo, salėj po nr. 3301 Auburn ave., kėrtė 33 cziu ul. yczios. Su-irinkimai bu- donui tikėjimo mokintojas Beis- agolos moksleinis, kunigas De- ments, kurisai ne dawė waiikams kalbėti maldą už ciecorių mas- ko- lizskų kalbą? Ką gi parodė ku- nigas Balczionas, atėjęs su sawo

Mitingai.

Draugystė Lietuwos Sunų lai- kys sawo mėnesinį susirinkimą, salej L. Ažuko, po nr. 3301. Auburn Ave., kėrtė 33 ul. yczios, mieste Chicagoj, nedėlio, 20 d. Wasariaus, 1898 m. pusiau pirmą walandą widurdienio, ant kurio privalo pributi wisi tos Dr-tės sanariai dēlei apswartymo labai swarbių dalykų ir užbaigimo dēti posmertinę mokesį už mirusią Kristiną Ažukienę.

Yra užpraszdmi ir wisi dori žmonės lietuwiai ant prisirasz- ymo.

Su guod. DR-TE LIET. SUNU.

Subatoj, 19 Wasariaus, 1898, 4 1/2 wal. wakare, salej po nr. 872 W. 22nd str., kėrtė Robey str. Liet. Repl. Kliubas 10tos wardos laikys sawo metinį susirinkimą, ant kurio bus rinkimas naujos administracijos; todėl užkwie czia wisus lietuwius 10tos wardos susirinkti.

KOMITETAS.

Subatoj, 19 Wasariaus, 8 wal. wakare, saleje Laudanskio, po nr. 3301 Laurel str., kėrtė 33 ul., Lietuwizskas Repl. Kliubas 6tos wardos laikys sawo metinį susirinkimą, ant kurio bus rinka nauja administracija; todėl yra už- praszdmi susirinkti wiso Bridge- porto lietuwiai.

WYRIAUSYBE.

Ballist Ballus!

Subatoj, 19 Wasariaus, 1898, saleje S. Leliaszias, po nr. 650 S. Canal str. Jaunų Lietuwijų Pasilinksiminio Kliubas turės sawo balių, ant kurio wisus lietu- wius užpraszo atsilankyti.

Prasidės 7 walandą wakare. Į ženga 10c.

Užpraszo, J. L. P. KLIUBAS.

Didžiausias Balius!

Philadelphia, Pa., lietuwizska tarap., po wardu Szw. Antano, turės sawo balių pannedžio waka- re, 21 Wasariaus, 1898, saleje Pennsylvania, 733 Christian Str. prasidės 8 walandą wakare. Iženga wyro su motore 25c. Muzika bus gera. Sziudingai užkwiecziamie wisus lietuwius ir lietuwaites at- silankyti, nes tai yra paskutinis balius priesz užgawėnes.

Su guodone, KOMITETAS.

Atidarymas naujo saliuono!

Uždėjęs naują saliuoną, po nr. 650 S. Canal str., arti 15tos ul., ant nedėlios ir pannedžio waka- ro, 20 ir 21 Wasariaus, darau balių jo įkurtuwių, ant kurio bus gera muzika, szokiai ir kitos zabowos. Dėlto gi sziudingai užpraszu wisus lietuwius ir pažystamus atsilankyti. Balius prasidės 4 walan- dą nedėlios wakare.

Su guod. SIMANAS LELIASZIS.

Maskarados Balius!

Nedėlio, 20 Wasariaus, 1898 m., 6 walandą wakare, rengiu puikų maskarados balių, ant kurio užpraszu wisus lietu- wius ir lietuwaites ateiti persirėdę į juokingiausius aprėdais. Ant balius bus duoti 5 "praizai", taigi, kurie bus juokingiausiai apsirėdę, gaus minėtus "praizus". Užkwiecziu wisus lietuwius atsilankyti.

Su guodone, L. AŽUKAS.

GRAND OPENING!

Atidars naują saliuoną po nr. 98 W. Division str., kėrtė Noble, ant Subatos ir Nedėlios, 19 ir 20 diena Wasariaus, darau balių jo įkurtuwių (Grand Opening), ant kurio užpraszu wisus lietuwius ir pažystamus atsilankyti ir pasi- linksiminti priesz užgawėnes.

Su guodone, P. Ažukas,

98 W. Division Str.,

GRAND OPENING!

Naujai atidars saliuoną po nr. 632 S. Canal St., rengiu balių jo įkurtuwių ant subatos ir nedėlios, 19 ir 20 Wasariaus 1898, ant kurio gaus puiką muziką, bus galima gerai paszokti ir gražiai pasilinks- minti. Dėlto gi wisus aplinkinius ir pažystamus užpraszu atsilan- kyti.

Jonas Petroszjus, 632 S. Canal St., Chicago.

Darau balių atidarymo saliuono po nr. 148 W. 12, kėrtė Clinton ul., per tai užpraszu atsilankyti wisus lietuwius ant Subatos ir Nedėlios, 19 ir 20 Wasariaus, kur galėsite atsakencziai pasibowyti, datireite swetungumo.

Su guodone, Jonas Szemaitis,

148 W. 12 Str.,

GEOGRAFIJA

ARBA

MOKSLAS APIE ŽEME.

II DALIS.

(Tęsa).

Mažoji Azija apgyventa turku, kurie izs czia izspatino sawo valdybas į visus krasztus, persigriebė į Europą per siaurą Bosforo pertaką ir apvaldė senoves Bizantizską cie- corystę, jos sostapilę, Konstantinopoliję, uždėjo savo sostapilę, į rytus pamusė Armeniją, į pietus apvaldė Siri- ją, Mezopotamiją ir Arabijos pakrantes. Turakai apgyve- no widurius Mažosios Azijos iszkilimo, kur užsiima bandų ganymu, augina daug awių ir teip wadinamas *angoriszskas oškas*, duodanczias minksztą ir brangią wilną; pakranczių miestuose gywena daugiausiai grekonų ir visokių tautų europiecių, kuriuos czia *frankais* wadina (nuo prancuzų, nors jų yra ne daug).

Seniaus ir žymiausi miestai yra *Smirna*, turinti 200 000 gywentojų. Senovėj buvo czia daugias miestų, izs tokių dabar dar užsiliko *Sinope*, prie Juoduų jurių; izs czia izgabena daugiausiai medžių. *Trebizond*, arba *Trape- zund*, wienas izs geriausių Mažosios Azijos portų.

Armenijos iszkilimas ir Kaukazas. Armenijos iszkilimas jungia iszkilimus Anatolijos ir Irano, nuo siau- rių jungiasi su Kaukazo kalnais; dalinasi į dvi dalis:

1) *Armenija* yra tai kalnuotas krasztas, virszunė *Ara- rat* iszkilusi ant 17000 pėdų augsziaus jurių wandenų pa- virsziaus; ant tos tai virszunės, pagal Bibliją, po didžiam- jam tvienui apsiestojo Noes arka. Armenijoje susibėga kalnai Mažosios Azijos ir Irano, apskrieja iszkilimą ir pri- sigriebia atzalomis ir jo widurių, terp kalnų atzalu yra swarbenis įdubimai su uždarytais azerais *Wan* ir *Urmia*. Armenijos kalnuose prasideda daug upių tekanczių į visus krasztus; czia prasideda upės *Eufkrat* ir *Tigras* tekanczios pietų link, *Kura* su *Araksu* teka į siaurais. Gywentojai *armeniecziai* užima kaipi widurj terp tautų ariszkos kilmės Azijos ir Europos, iszpazįsta jie kriksczionizską tikėjimą, užsiima žemdarbyste, bandų ganymu ir prekysta, kurioje net žydus pralenkia; daugel armenieczų, ant apsiuogojimo nuo turkų prispaudimo, apleidžia sawo tėvynę ir kraustosi į kitus krasztus, yra jų daug po visokius miestus, kur užsi- ima prekysta. Armenija politizskai priguli trims wiesz- patystėms: wakarini jos dalis priguli *Turkijai*; toji dalyj yra swarbiausias miestas *Erzerum*. Rytini dalis priguli *Persi- jai*, siaurini gi *Maskolijai*; žymiausias miestas maskolizs- koj dalyj yra *Erivan*.

2) *Kaukazas*. *Kaukazo* kalnai traukiasi nuo siau- vakarų pietrytų link ilgu ant 150 geografizskų mylių dir- zu, nuo pussalio *Taman* terp Juoduų ir Azowizskų jurių, iki *Apserono* pussaliui, iszkisusiam į Kaspizskas jures. Į siaurais kalnai pasibaigia *Tereko* ir *Kubano* klonimis, nuo pietų klonimis *Kuros* ir *Riono*; už paskutinių Kaukazas jungiasi su Armenijos iszkilimu per *Imeretino* kalnus. Augszciausias Kaukazo kalnų virszunė yra *Elbrus*, isz- kiles ant 17000 pėdų augszciaus jurių pawirsziaus ir *Kazbek* ne daug už pirmutinį žemesnis. Kaukazo kalnai tve- ria rubežių terp Europos ir Azijos, jų virszunės iszkyla augszciaus amžino sniego linijos, linija ta ant drėgo pie- tinio kalnų szono yra žemiaus negu ant siaurinio. Per- jųm per kalnus yra ne daug, swarbiausi izs jų: *Derbento kelias*, iszilgai Kaspizskų jurių pakranczių, prie senovės *Derbento* twirtynės. Perėjimą tai seniai, ant apgynimo sa- wo kraszo nuo užpuolimo nuo siaurių, persijonys buvo už- muryję; antras perėjimas yra ant teip wadinamo *Kariau- nos gruziniszko kelio*, vedantis izs Tereko klonies, netoli twirtynės *Vladikaukazo*, į upės *Kuros* klonį. Kalnai jų krasztų buvo tai geriausios twirtynės sangojanczios gywen- tojų nuo prieszų; czia tai slėpėsi visokios smulkios tautos; czia ir dabar gywena smulkus tautizski gawalai, czia ant ne didelio ploto yra užsilikusios visokios kalbos, todėl tai Kaukazo kalnus wadina kalbų kalnais. Pasislėpę tuose kalnuose *czerkesai* ir *czezenai* ilgai galėjo prieszintiesi maskolizskoms armijoms, ant jų suwaldmo reikėjo ilgų karės metų, nors czerkesų ir czezenų visas skaitlius ne pereina to, kiek czia maskoliai kariaunos atsiuntė; toje karėje prazuvo ne wienas ir lietuvys; maskoliai turejo teip kaip twirtynę wėrti nuo czerkesų kalnus, reikėjo dirbinti kelius, iszkirsti girias, ant atsigynimo nuo czerkesų reikė- jo statyti twirtynes. Kaukazo kalnuose yra daug minera- lizskų szaltinių ir kerosino szaltinių, ypacz gi ant abiejų krasztinių pussalių, taigi ant *Tamano* ir *Apserono*. Ant *Apserono* pussalio, pasekėjai seno *Zoroastro* tikėjimo, ug- nies garbintojai *parsi* arba *gwebrai* parengė klostorių, bet dabar tasai klostoriaus beveik apeleistas, parsų ant Kaukazo ne daug jau yra.

Esanczios terp Kaukazo kalnų ir Armenijos iszkilimo klonys upės *Kuros* arba *Gruzija* ir *Riono* arba *Mingrelija* tveria *Uzkaukazini krasztą*, uždengtos nuo siaurių Kauka-

zo kalnais, turi sziltą klimatą, tarpus augmenis, auga czia medvilnė, cukrinės lėndrės, indigo, szilkų medžiai, ryžiai, vynas, apelsinai, nuo neseniai parengė czia ir arbatos pliantacijas. Vaisingiausia yra *Riono* klonis arba *Mingre- lija*, atidengta nuo Juoduų jurių, izs kur wasaros wėjai at- gabena daug drėgnumo. Giriuose auga aržuolai, rieszutų medžiai ir kitoki vaisiniai, terp medžių auga rietenos teip, kad per Kaukazo girių tankumynus ne galima be peilio

pereiti. Žemesnės wienok *Riono* paupio wietos turi per daug drėgnumo, per tai ne sveikas, drugiai czia niekada nesiliauja; tuose krasztuose mingrelionys sėja ryžius. To- liaus už *Imeretijos* kalnų klimatas jau sausas, debesis su laiko kalnai, ir wėjai kitoj pusėj puczia sausi, todėl *Kuros* klonij girių mažai, daugiaus czia žole apžėlusijų stepų, juo toliaus į rytus, juo klimatas sausesnis.

Uzkaukazija maskoliai greicziaus apvaldė negu to- liaus į siaurais besitraukiancius kalnus; į *Uzkaukaziją* galima buvo prisigriebti per Juodasias ir Kaspizskas ju- res, nors siauriuose kalnai buvo neprigulmingų czerkesų ir czezenų rankose. Iz miestų swarbiausi yra: *Tiflis*, buvusi Gruzijos karalių sostapilė, turi netoli 150000 gyv. *Kutais* to paties wardo gubernijos sostapilė. *Baku* turin- tis 120000 gywentojų; jo aplinkinėse yra turtingiausi ke- rosino szaltiniai; wisi tie miestai yra ant geležinkelio lini- jos jungianczios Juodasias su Kaspizskoms jures.

Irano iszkilimas traukiasi nuo žemumų upės Indo rytuose, iki Mezopotamijai wakaruose ir nuo Turano žemu- mos ir Kaspizskų jurių siauriuose, iki Persizskos ir Indo Arabizskos užtakų pietuose. Pakrascziais iszkilimo traukiasi kalnų eilės.

Sziaurinę iszkilimo briauną rytinėj szalyj tveria kal- nai *Hindukush*, kurių virszunės siekia 8000 metrų arba 26 000 pėdų, sziaurruytuose susiduria su Vidurio Azijos iszkili- mu per *Karakorum kalnus*, į wakarūs nusileidžia žemyn ir iszsiszkvoja kaip *Paropomizus*; per nusileidimus sziauri- nis iszkilimo briaunos persigriebia Irano upės *Mur-gab*, *He- ri-rud* ir Turaną ir padaro jo pieskynuose waisingus oazus; tų upių klonys yra tai geriausi keliai izs Persijos į Tur- ną; czia yra teip wadinami *Chorosano wartai*, per kuriuos žemesnės kultūros tautos izs Turano prisigriebė į Persiją ir izs czia į Indijas. Wakarinę iszkilimo briauną tveria kalnai *Elbrus*, kurių virszunės turi 18000 pėdų augszcio; kalnai tie traukiasi iszilgai pietinių Kaspizskų jurių pa- kranczių. Terp Elburso ir Paropomiso, netoli isztakos u- pės *Atreko*, nuo sziaurinės iszkilimo briaunos atsidalina kalnų eilės *Kapetdag* ir *Kwendag* besitraukianczios į sziaurwakarūs iki Kaspizskų jurių, atidalinanti waisingą *Atreko* klonį nuo waisingos Turano žemumos.

Rytinę iszkilimo briauną tveria *Soliman* kalnai, atida- lyti nuo *Hindukush* kalnų upe *Kabul*, kuri nuo iszkilimo teka į Indą. Upė wienok teip siaura, kad ne tinka žmo- nių susineszimams, ji ne palengwina prisigriebimo į In- dijas; wietia tokia, per kurią atkako į Indijas visoki užka- rautojai yra toliaus į pietus, yra tai teip wadinamas *Khyber perejimas*, juomi anglionys izs Indijų prisigriebė į Afga- nistamą. Pietinę iszkilimo briauną tveria beganczios para- telizskai kelios kalnų eilės, kurios palieka siaurą pakran- czių juostą; įkaitusioj pieskoj tos juostos prapuola tekian- ti nuo kalnų apeliai, jie neprisigriebia jurių.

Wakarinę briauną tveria teipogi paralelizskos kalnų eilės, perkirstos upėmis tekancziosis į Tigrą. Sziaurwaka- riniam kampe, apie azerų Urmia, Irano iszkilimas jun- giasi su Armenijos iszkilimu.

Viduriai iszkilimo tveria izs dalies druskinus, izs da- lies pieskinius tirus, apgyventus nomadu (hesivalchiojan- czių iz wietos į wietą), tikt upių klonys, kalnų apaczios ir tulos kalnų klonys tveria waisingas oazus apgyventus žem- darbių. Iszilgai waisingų upių klonių traukiasi žemdarbių apgyventi kaimai, miestai, joms traukiasi ir keliai.

Irano iszkilimo gywentojai priguli prie *ariszkos* rasos, gywananczios ant wietos wadina *Tadzikais*; apart tų gywe- na czia visoki tautizski gawalai užsimanti bandų ganymu: rytuose, kaip antai Afganistane ir Beludžistame jie priguli prie ariszkos rasos, wakaruose gi, Persijoj, prie turkis- kos; yra tai teip wadinami *Ihlatai*, waldantis krasztą gai- valas; žemdarbiai gi tadzikai yra sunkiai prispauisti. Vi- si Irano gywentojai yra mahometonys. Ant Irano iszkili- mo yra szitos wieszpattyštės:

1) *Persija* užima wakarinę dalį Irano iszkilimo, yra tai neprigulminga wieszpattyštė esanti po waldžia *Saacho*, paeinanczios izs ihlatų. Persija dalinasi į szitas provin- cijas arba dalis:

a) *Azerbeidžan* užima sziaurwakarinę dalį; yra tai kal- nuotas krasztas prie Armenijos rubežių. Swarbiausias miestas yra *Tebis*, turintis apie 200000 gywentojų.

b) *Kurdistan* užima kalnus wakarinės iszkilimo briau- nos, apgyventas *kurdu*, mintanczių izs bandų ganymo ir izs plėšimų; wiena jo dalis priguli Turkijai, bet didesni pri- guli Persijai.

c) *Farsistan*, pietwakarini, turtingiausia Persijos provin- cija; krasztas tai kalnuotas ir waisingas. Swarbiausias miestas yra *Sziras*, dalioje klonyje.

d) *Germasir* užima karsztas pietines pakrantes, atida- lytas nuo kitų krasztų augsztais kalnais, apgyventas ara- bų. Ant salų esanczių Ormus užtakoj buvo seniaus por- tugaliečių kolonijos, bandė jas kolonizuoti ir anglionys, bet dėl neiszpaskytai karszo klimato ir tie neisztrwojo ir pasitraukė.

e) *Irak Adžemi* užima mažai waisingą Persijos widurį. Czia, apaczioj Elburso kalnų, yra wieszpattyštės sostapilė, miestas *Teheran*, turintis 250000 gywentojų. Klimatas wa- saros laike neiszpaskytai karsztas, todėl patrai szachas ir jo ministeriai ir turtingesni gywentojai apleidžia miestą ir ant wasaros isziskrausto į kalnus, kur ne teip karsztas. *Is- pahan*, senoji kraszo sostapilė, dabar nupuolusi, yra tei- posgi gražioje wietoje kaip ir Sziras,

f) *Chorossan* užima sziaurruytinę wieszpattyštės dalį, terp Elburso ir Paropomiso. Iz miestų swarbesnis: *Meszed*, szventas Persijos mahometonų miestas.

g) *Gilijan* ir *Mazanderan* užima pakrantes Kaspizskų jurių, sziaurinį szoną Elburso kalnų. Wėjai atgabena czia izs Kaspizskų jurių daug wandens garų, todėl tankus czia buva lytus, žemė waisinga, augmenys auga tarpiaus negu kituose Persijos krasztuose, augina czia medvilnė, cukrinės lėndrės, szilkmedžius ir ryžius. Kadangi daug czia yra klampynių, todėl klimatas ne sveikas. Ta Persijos dalis atidalyta nuo kitų provincių kalnais, ne užligo gal pa- teks su visu Maskolijai. Maskoliai užėmė ne seniai salą *Azur Ade*. Swarbiausias miestas yra *Reszt*, izs kur sun- czia į Maskoliją daugiausiai szilkų.

2) *Afganistanas* užima sziaurruytinį kampą Irano iszki- limo, tarpe Turano ir Indijų. Upės *Heri Rud*, *Hilmend*, *Kabul* yra tai keliai, kuriais traukė į Indijas visoki užka- rautojai. Yra tai didžiaus Afganistano miestai: *Herat*, *Kandahar* ir *Kabul*. Gywentojai *Afganai* žinomi visoj widurinėj Azijoje izs sawo narsumo ir prisirizmo prie liuosybės; ne wieną kartą jie sumusė įswerzusius nuo pie- tų ir jų krasztą anglionys. Dabar anglionys, negalėdami czia sawo įtekme per karę iszpaltinti, iszpaltino ją per pa- pirkimus, jie moka metinę algą to kraszo waldonui *emiru* wadinamam.

(Toliaus bus)

